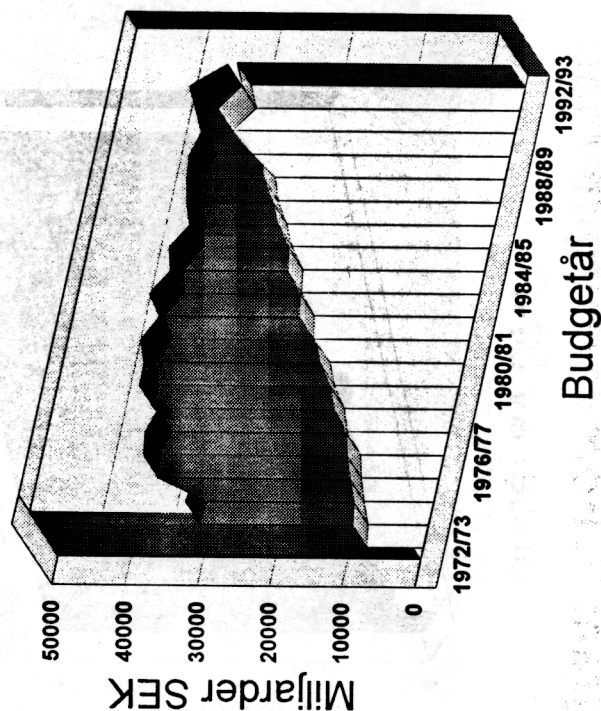

Diagram 1. Försvarsbudgeten, 1972-93

Fasta och löpande priser

² Källa till diagrammen: Svensk Försvarsstatistik, Försvarsdepartementet, olika årgångar. Denna källa använder KPI som deflator. Uppgifter för de senaste åren fanns inte tillgängliga när diagrammet gjordes, men de förändrar inte bilden nämnvärt.

**Diagram 2. Försvarsutgifternas
andel av BNP**

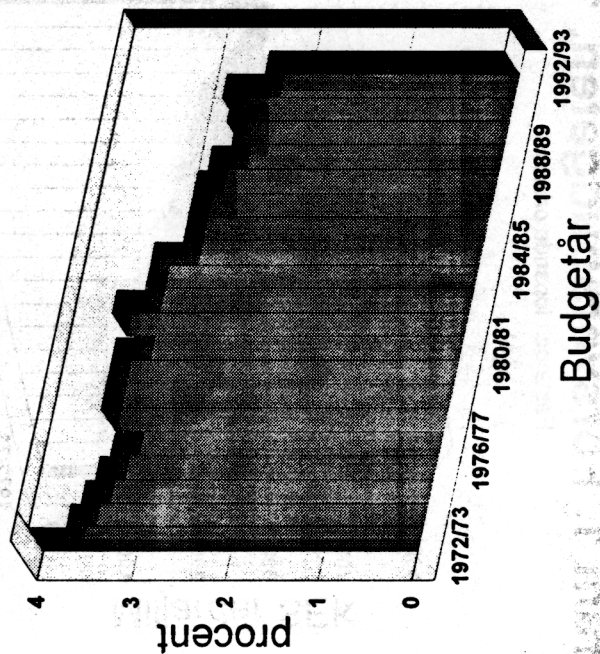
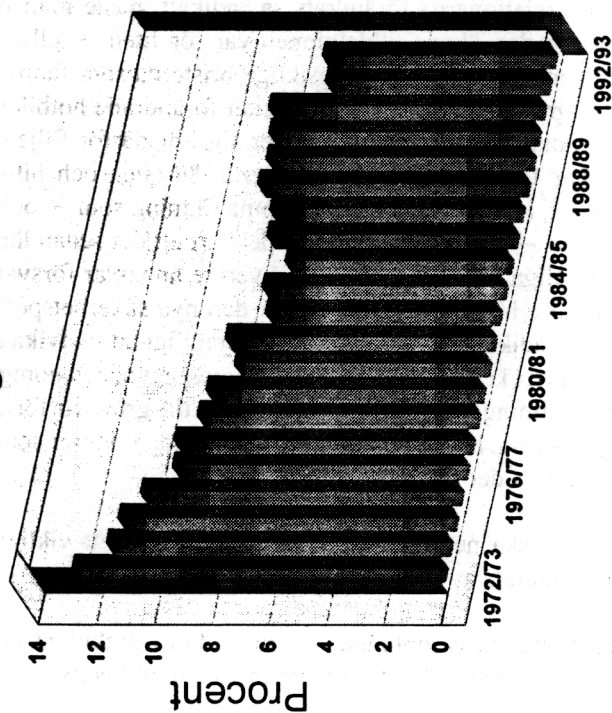

Diagram 3. Försvarsutgifternas
budgetandel

Det var inte förrän efter Sovjetunionens sammanbrott – och det traditionella europeiska krigshotet hade försvunnit – som svenska politiker gav ökade resurser till försvaret räknat i reala termer. Mot bakgrund av att den offentligt uttalade målsättningen för det svenska försvaret alltid varit att en av neutralitetspolitikens grundstenar är kravet på ett starkt försvar, är det svårt att inte dra slutsatsen att dessa ökning av försvarsutgifterna kom för sent. Eftersom de kom först när stormaktsrelationerna förändrats så radikalt måste man också ställa frågan om den ökade tilldelningen var för liten – eller kanske för stor! – med tanke på de långsiktiga bristerna som fanns men också mot bakgrund av den nya och mycket förändrade hotbilden.

Den situation Sverige nu befinner sig i är därför följande. För det första har försvarsplaneringen under 1980-talet, och hitintills under 1990-talet, inte ens förändrats i samma riktning som – och än mindre i takt med – hotbilden. Det är uppenbart att det sedan länge föreligger allvarliga brister i hur man i Sverige anpassar försvarsutgifterna till det yttre hotet. För det andra är den nya säkerhetspolitiska situationen så radikalt förändrad att det är omöjligt att undvika att dra slutsatsen att det krävs en allsidig och grundläggande genomgång av alla de förutsättningar som traditionellt legat till grunden för svensk försvarsplanering. Detta inkluderar bl.a. följande faktorer som diskuteras mer i detalj i det följande:

- Den svenska neutralitetspolitiken – som på ett viktigt sätt redan omdefinierats av riksdagens utrikesutskott;
- Den allmänna värnplikten – som redan i praktiken kan sägas ha övergivits genom skapandet av en stor utbildningsreserv;
- Den svenska principen om en stark inhemsk försvarsindustri – som blir allt mindre och allt osjälvständigare ju mer komplicerad teknologin blir och ju färre vapen det svenska försvaret har råd att köpa;
- Den benhårda principen om alliansfrihet i fred – som sedan länge mer än naggats i kanten genom hemliga avtal om stöd till NATO i händelse av kärnvapenkrig;

- Det svenska systemet med femåriga försvarsbeslut — som under de senaste två årtiondena visat sig vara oförmöget att möta ökat hot med ökade försvarsmedel.

Dessa fem faktorer torde utgöra de viktigaste argumenten för en omfattande omläggning av försvarsplaneringen i syfte att åstadkomma högre effektivitet i utgifterna. Men det finns också fler som diskuteras närmare nedan. Mycket på grund av det hittillsvarande planeringssystemet har svenska försvarsutgifter tidigare karaktäriserats av yttre ineffektivitet; skall det finnas en möjlighet till förbättring i framtiden måste därför ett nytt planeringssystem byggas upp efter nya principer.